

Vlinderlessen
in de klas
voor kleuters

Inhoudsopgave	1
Colofon	2
Wie zijn wij?	3
Inleiding	4
1. Vlinders vouwen	5
2. Rupsje Nooitgenoeg	7
3. Spiegelbeeld drukken	8
4. Vlinderliedjes	9
5. Opzegversjes over vlinders	12
6. Alle vlinders vliegen.....	14
7. Visueel onderscheiden	15
8. Voorbereidend rekenen met vlinders	16
9. Rangschikken van de levenscyclus	17
Werkbladen:	
Welke vlinders zijn hetzelfde?	18
Groter en kleiner	19
Voorbereidend rekenen.....	20
Levenscyclus	21

Samenstelling en tekst

De Vlinderstichting

Tekeningen

Phine Verhoef, Paul Schoenmakers, Annemarie van Lierop

Verantwoording

Bij het samenstellen van deze uitgave is gebruik gemaakt van:

- 'Vlinders voor kleuters', De Vlinderstichting, 1995; 1997 tweede herziene druk
- Enquête Van Hall instituut 2001

Uitgave

De Vlinderstichting
Postbus 506
6700 AM Wageningen
+31 317 46 73 46
info@vlinderstichting.nl
www.vlinderstichting.nl

Bewerkt voor Vlaanderen door

Vlinderwerkgroep Natuurpunt
Coxiestraat 11
2800 Mechelen
015 29 72 13
vlinders@natuurpunt.be
www.vlinderwerkgroep.be

Gesubsidieerd door

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Stichting VSBfonds

De inhoud, ideeën en illustraties in dit lespakket blijven eigendom van De Vlinderstichting.

Herziene versie, mei 2008

Wie zijn wij?

De Vlinderwerkgroep maakt deel uit van Natuurpunt vzw en maakt sinds 1991 werk van het behoud en de bescherming van de Vlaamse dagvlinderfauna. Het eerste vlinderproject, toen nog onder de vleugels van de Jeugdbond voor Natuur en Milieu, resulteerde in '99 in de eerste volledige Vlaamse vlinderatlas "Dagvlinders in Vlaanderen. Ecologie, verspreiding en behoud". Sinds die tijd is er echter weer één en ander veranderd. Met ondersteuning van Natuurpunt Studie werkt de Vlinderwerkgroep nu aan het behoud en de bescherming van de Vlaamse dagvlinderfauna door middel van inventarisatie, monitoring, educatie, onderzoek en advies. Momenteel wordt er gewerkt aan een nieuwe dagvlinderatlas die in 2010 klaar zou moeten zijn.

De dagvlinderstand is in de vorige eeuw zeer sterk achteruitgegaan. Door gericht onderzoek en het geven van adviezen zet de Vlinderwerkgroep zich in voor de Vlaamse vlinders. Daarbij gaat het om vragen als: waar zijn ze te vinden, gaat het op die plekken goed of juist slecht? En hoe komt het dat de vlinders verdwijnen; kunnen we er iets aan doen?

Vlinders vinden we niet enkel in de natuurgebieden, maar ook in bermen, parken en tuinen. De Vlinderwerkgroep en Natuurpunt willen zich daarom ook inzetten voor de verbetering van de natuurkwaliteit en biodiversiteit dicht bij huis door middel van educatie en voorlichting. Voorbeelden hiervan zijn deze lessenspakketten en de informatieve en interactieve website www.vlindermee.be. Op deze site kan je je onder andere engageren voor de jaarlijkse tuinvlindertelling. De leerlingen vinden bij hun werkblaadjes meer info hierover en kunnen een gratis brochure aanvragen voor hun ouders.

Deze lessenspakketten zijn een uitgave van De Vlinderstichting. Onze Nederlandse collega's zetten zich al sinds 1983 in voor het behoud en herstel van vlinders en libellen in Nederland en Europa. Meer informatie op www.vlinderstichting.nl.

Inleiding

Door hun opvallende uiterlijk en gedrag spreken (dag)vlinders sterk tot de verbeelding. Ook jonge kinderen laten zich in hun spel graag inspireren door het uiterlijk en gedrag van deze kleurige fladderaars met de raadselachtige gedaanteverwisseling.

Algemene informatie voor de docent

In dit lespakket *Vlinderlessen in de klas voor kleuters* vind je een serie creatieve activiteiten, die je in alle jaargetijden in de klas tot een op zichzelf staande lessenserie kunt verwerken. Als je de mogelijkheid hebt om met de kinderen naar buiten te gaan (zie **Vlinders kijken met kleuters**), dan kunnen deze creatieve binnenactiviteiten dienen ter ondersteuning van de ervaringen die de kinderen hebben met levende dieren. De creatieve activiteiten kunnen dan ingezet worden als inleiding, kern of verwerking. Alle lespakketten zijn te downloaden vanaf de site www.vlindermee.be of www.vlindertuinen.nl.

Vlinders en rupsen lenen zich door hun vormen, kleuren en beweging uitstekend voor verschillende expressievormen. Je vindt in dit pakket knutselactiviteiten, liedjes, versjes en bewegingslessen over vlinders en rupsen. Ook zijn er enkele spelwerkbladen opgenomen (voorbereidend leren).

Als je meer achtergrondinformatie wilt over vlinders, kijk dan op www.vlindermee.be, www.vlinderstichting.nl, www.vlindertuinen.nl of www.vlindernet.nl.

1. Vlinders vouwen

Materiaal

- Vouwblaadjes van gelijke maat, al dan niet dezelfde kleur
- Gekleurd stevig papier
- Snippers
- Lijm
- Kleurpotloden of stiften

Uitvoering

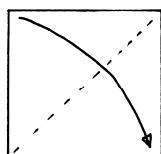
Er zijn 3 varianten die vlinders opleveren in 3 verschillende vormen. Alle vormen zijn, als je de vlinders groot laat maken, geschikt als muur- of raamdecoratie. Laat je de vlinders veel kleiner maken, dan zijn ze geschikt om er een mobile van te maken.

Ter voorbereiding kun je steeds in stappen voorgevouwen vouwblaadjes opplakken, zodat de kinderen deze stap voor stap (zelfstandig) kunnen namaken.

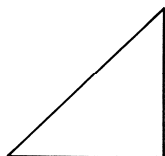
Variant 1

Neem twee vouwblaadjes waarin je een schuine vouw maakt (stap 1 en 2) en plak ze met de open punten tegen elkaar aan op een papier (stap 3).

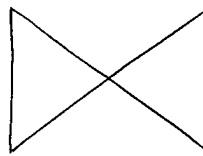
Met potlood of snippers kunnen de kinderen er vervolgens een vlinder van maken en de vleugels versieren (vlinder 1).

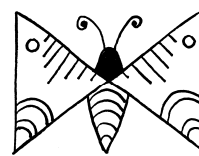
stap 1

stap 2

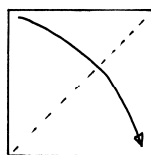
stap 3

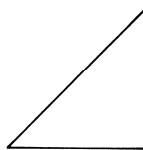
vlinder 1

Variant 2:

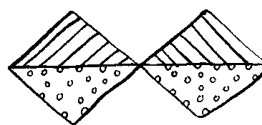
Neem vier vouwblaadjes waarin je een schuine vouw maakt (stappen 1 en 2) en plak de vouwblaadjes op zo'n manier tegen elkaar, dat er twee vierkanten ontstaan die met één punt tegen elkaar zitten (stap 3). Het geheel kunnen de kinderen weer gaan versieren en zo kan vlinder 2 ontstaan.

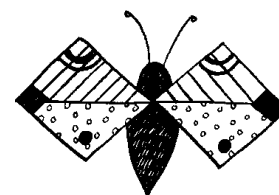
stap 1

stap 2

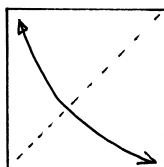
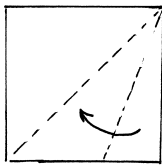
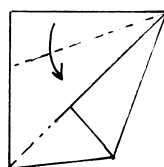
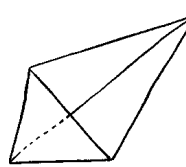
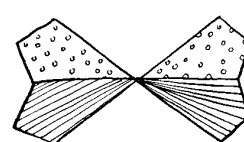
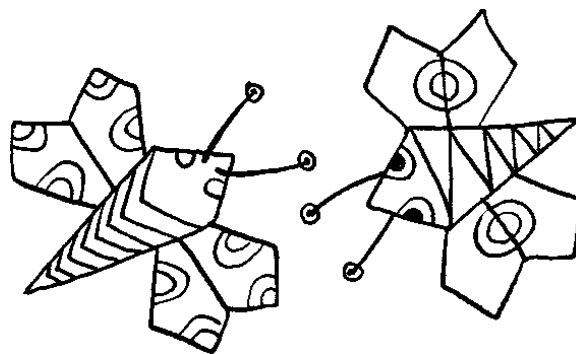
stap 3

vlinder 2

Variante 3:

Neem vijf vouwblaadjes in bijv. drie verschillende kleuren en vouw deze allemaal tot vliegers (stappen 1, 2, 3 en 4). Plak twee keer twee vliegers met de lange kant aan elkaar. Hierna plak je de scherpe punten tegen elkaar (stap 5). De vijfde vlieger komt over deze punten heen, en zo ontstaat een mooie vlinder, die de kinderen weer naar eigen inzicht kunnen versieren (vlinder 3).

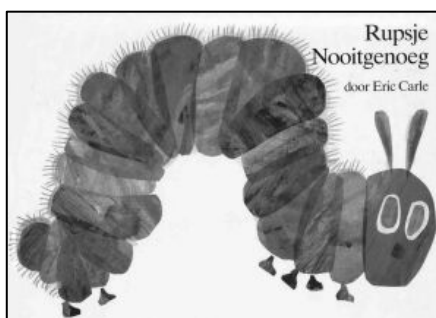
*stap 1**stap 2**stap 3**stap 4**stap 5**vlinder 3*

2. Rupsje Nooitgenoeg

Materiaal

- Groene en zwarte stroken papier
- Vel stevig (rood, geel of groen) papier met voorgetekende appel
- Lijm
- Schaar
- Kleine stukjes papier

Uitvoering

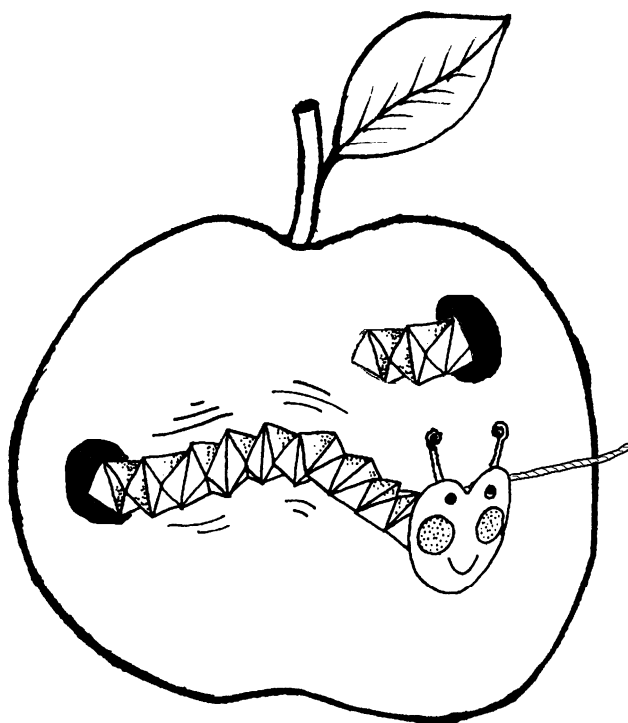
Ter inleiding kun je aan de hand van het prentenboek 'Rupsje Nooitgenoeg' van Eric Carle het verhaal van dit gretige rupsje vertellen. De kinderen kunnen bij dit boek hun vingers door alle gaatjes steken die het rupsje heeft gegeten. Je kunt natuurlijk ook een ander boekje over een rups kiezen. Vervolgens gaan ze een van onderstaande varianten maken.

Variant 1

De kinderen knippen de voorgetekende appel uit. Van de stroken papier vouwen ze een muizenrap, de 'rups'. Deze 'rups' wordt op de appel geplakt. Van papier kunnen ze een kopje met oogjes en een mond maken.

Variant 2

Laat twee gaten in de appel knippen waar de rups doorheen kan kruipen. Je kunt achter het kopje een touwtje vast laten maken, zodat je de rups een beetje kunt laten bewegen.

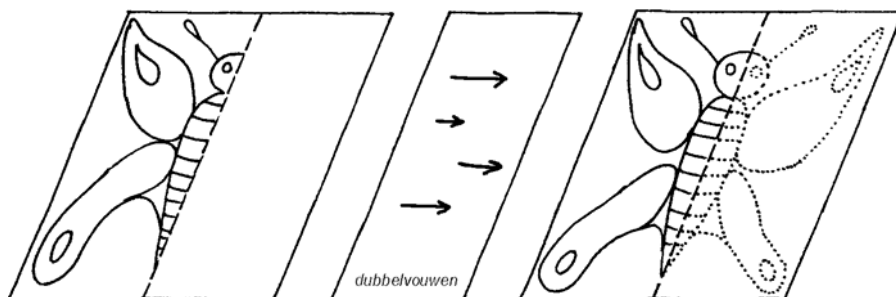
3. Spiegelbeeld drukken

Materiaal

- Vellen stevig wit papier van A3-formaat, met vouw in het midden
- Verf, 3 à 4 kleuren is voldoende
- Kwasten
- Dikke stift
- Kranten
- Spiegel

Uitvoering

Je laat klassikaal een plaat van een willekeurige vlinder zien. Vraag aan de kinderen welke helft zij mooier vinden en waarom. Na enig heen en weer gepraat laat je de kinderen een kale vlinder zien (zonder figuren erop) en tekent aan één kant een figuur. Nu vraag je de kinderen waar dezelfde figuur aan de andere kant moet komen. Zo kun je zelf nog wel wat variaties bedenken, waardoor de kinderen het spiegelbeeld in de vleugels leren ontdekken. Een spiegel kan hierbij een belangrijk hulpmiddel zijn.

Je hebt op alle vellen papier, langs de vouw, een halve vlinder getekend. Je vertelt de kinderen dat je een tovertruc gaat doen en doet voor hoe het werkt: je tekent de getekende vleugel over met verf en klapt daarna het blad dicht. Je wrijft stevig met de handen over het papier en spreekt een toverspreuk uit. Daarna vouw je het blad weer open: de vlinder heeft nu twee identieke vleugels!

Vervolgens kun je een figuurtje op de ene vleugel tekenen en dat weer op de andere vleugel drukken. Daarna mogen de kinderen dit ook gaan proberen. Let erop dat de kinderen niet teveel verf gebruiken, want dan werkt de druktechniek niet zo goed.

4. Vlinderliedjes

Materiaal (mogelijk, maar niet noodzakelijk)

- de liedjes (hierbij zijn 2 liedjes weergegeven)
- blokfluit voor docent
- ritmestokjes, triangels of andere instrumentjes voor de kinderen
- inlevingsmateriaal: bijv. posters, plaatjes, boekjes over vlinders en/of rupsen
- vlinder-werkjes die de kinderen zelf gemaakt hebben
- kartonnen bloemen
- limonaderietje

Uitvoering

De inhoud van beide liedjes is vergelijkbaar. Kijk zelf welk liedje je het meeste aanspreekt.

Het aanleren van het liedje kun je op eigen wijze doen. Beide liedjes hebben meerdere coupletten. Je kunt eventueel coupletten weglaten.

Hieronder volgen enkele tips om liedjes aan de kinderen te leren en om ze op speelse manier met hen te zingen

Tips bij het 'Van eitje tot vlinder liedje'

- Het eerste couplet in z'n geheel 2 à 3 maal voorzingen, eventueel de melodie op de blokfluit voorspelen.
- Stel aan de kinderen vragen over de tekst: "Wat ligt daar op dat groene blad?", "Wat is er uit het ei gekomen?", "Wat wordt de rups later?"
- Je zingt zelf de vraag uit het liedje: "Wat ligt daar op dat groene blad?" en de kinderen zingen het antwoord: "'t is een eitje, 't is een eitje". Daarna kun je de rollen omdraaien, de laatste regel wordt door de kinderen gezongen.
- Je zingt steeds minder mee, totdat de kinderen het redelijkerwijs zelfstandig kunnen zingen.

Variaties

- Een kind solo de vraag laten zingen.
- Een duo of een groepje kinderen laten zingen.
- Klappen op het ritme (in de handen, op de knieën, op de stoel).
- Met ritmestokjes het ritme laten slaan.
- Fluisterend zingen/luid zingen.
- Tijdens het zingen één of meerdere kinderen als rups laten bewegen door de kring.
- Bij het vijfde couplet een kind als vlinder en een aantal andere kinderen als bloem laten spelen of kartonnen bloemen neerleggen: het vlinder-kind fladdert dan van bloem tot bloem.

Van eitje tot vlinder liedje

The image shows a musical score for a song. It consists of two staves of music in 4/4 time. The first staff starts with a treble clef and a key signature of one flat (B-flat). The melody begins with a quarter rest, followed by a quarter note G4, and then a series of eighth notes: A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4. A first ending bracket is placed over the notes A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4. The second staff continues the melody with a quarter note G4, followed by a series of eighth notes: A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4. A fourth ending bracket is placed over the notes A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4. The lyrics are written below the notes.

Wat ligt daar op dat groe-ne blad? 't Is een ei- tje, 't is een ei- tje, Wat
ligt daar op dat groe- ne blad? 't Is een ei- tje klein en rond

Tekst 'Van eitje tot vlinder liedje'

1) Wat ligt daar op het groene blad?
't is een eitje, 't is een eitje
Wat ligt daar op het groene blad?
't is een eitje, klein en rond.

2) Wat komt er uit dat eitje dan?
er komt een rupsje, er komt een rupsje.
Wat komt er uit dat eitje dan?
Er komt een rupsje uit dat ei.

3) Zeg weet je wat een rupsje eet?
groene blaadjes, groene blaadjes.
zeg weet je wat een rupsje eet?
groene blaadjes eet hij graag.

4) Wat wordt dat kleine rupsje daar?
't wordt een vlinder, 't wordt een vlinder.
wat wordt dat kleine rupsje daar?
't wordt een vlinder vrij en blij.

5) Wat fladdert daar van bloem tot bloem?
't is een vlinder, 't is een vlinder.
wat fladdert daar van bloem tot bloem?
't is een vlinder vrij en blij.

Tips bij het lied: 'Zie je daar dat rupsje?'

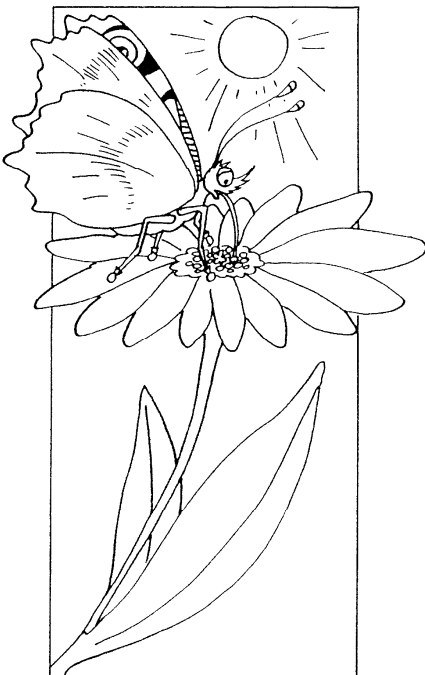
Alle tips bij het eerste lied kun je ook voor dit liedje gebruiken, maar:

- stel nu als vragen over de tekst: "Wat is uit een ei gekomen?" en "Wat komt uit een cocon?" en laat de kinderen later weer zingend antwoorden.
- laat bij het zingen van het tweede couplet een kind als een rups (heel erg langzaam) in de kring bewegen. Een ander kind kan als vlinder van bloem tot bloem fladderen. Je kunt kartonnen bloemen gebruiken die kinderen zelf gemaakt hebben of de kinderen zelf bloemen laten zijn, die verspreid staan of zitten.
- je kunt bij dit liedje het zuigen van nectar uit een bloem 'voordoen' door een rietje te gebruiken en uit te leggen hoe een vlinder 'eet'.

Zie je daar dat rupsje ?

The musical score is written on three staves in G major (one sharp) and 4/4 time. The melody is simple and suitable for young children. The lyrics are written below the notes.

Zie je daar dat rups- je op dat blaa- dje? Zie je daar die vlin- der
op die bloem? De e- ne is uit een ei ge- ko- men, De
an- de- re komt uit een co- con.

Tekst van het lied 'Zie je daar dat rupsje?'

1. Zie je daar dat rupsje op dat blaadje?
Zie je daar die vlinder op die bloem?
De ene is uit een ei gekomen
De andere komt uit een cocon.
2. Zie je daar dat rupsje op dat blaadje?
Zie je daar die vlinder op die bloem?
De ene beweegt zich heel erg langzaam,
De andere fladdert van bloem tot bloem.
3. Zie je daar dat rupsje op dat blaadje?
Zie je daar die vlinder op die bloem?
De ene eet lekkere groene blaadjes,
de ander zuigt nectar uit een bloem.

5. Opzegversjes over vlinders

Materiaal

- de versjes
- inlevingsmateriaal (bijv. vlinderwerkjes die de kinderen gemaakt hebben)

Uitvoering

Je kunt het versje steeds in zijn geheel opzeggen. Na een paar keer kun je het de kinderen regel voor regel na laten zeggen. Probeer er zoveel mogelijk gebaren bij te maken.

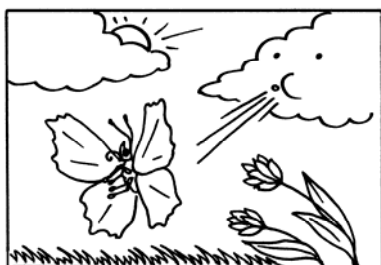
Het tweede versje kan ook gespeeld worden door twee kinderen die vlinders zijn en wiegen. De rest zegt het versje op en speelt de wind (blazen!). Bij de laatste regel 'fladderen' de kinderen met de wind mee weg.

Versje 1

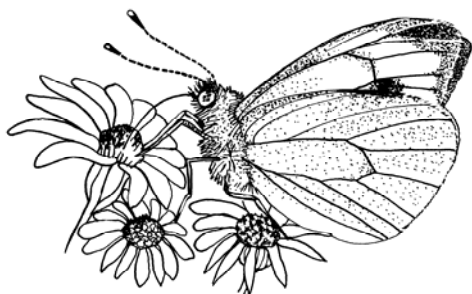
*Mijn poesje speelt vaak in de tuin
Waar heel veel vlinders zijn
Daar drinken ze uit de bloemetjes
Dat vinden vlinders fijn!*

*Poes wil daar steeds de vlinders vangen
Maar dát zal haar niet lukken, hoor!
Want, kijk, die slimme vlindertjes
Die gaan er snel vandoor!*

Versje 2

*Twee vlinders zitten in de zon
Ze wiegen op de heg.
Maar oei, daar komt een windvlaag aan
Die blaast de vlinders weg*

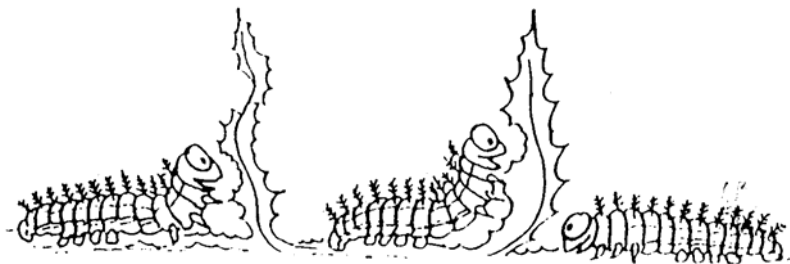

Versje 3

*Vlindertje, waar kom jij vandaan?
Je hebt zo'n aardig jasje aan!
"Eerst was ik een rupsje op een blad,
Toen ging ik slapen en droomde maar wat,
Ik spon en ik spon en werd een cocon
en daarna een vlinder die vliegen kon".*

Versje 4

*Rupsje at, rupsje at
Een gat in het blad
Rupsje spon, rupsje spon
Cocon in de zon
Vlinder vrij, vlinder vrij
weg ben jij!*

6. Alle vlinders vliegen

Materiaal

geen

Uitvoering

Dit spel is een variatie op 'alle vogels vliegen'. Je laat de kinderen een aantal dieren noemen die kunnen vliegen, bijvoorbeeld vogel, vlieg, vlinder. De kinderen mogen de genoemde dieren ook uitbeelden. Daarna laat je andere dieren 'vliegen', als volgt bijvoorbeeld: *'alle olifanten vliegen'*. Als dit klopt, mogen de kinderen met de armen vliegbewegingen maken. Klopt dit niet, maar bewegen de kinderen toch de armen, dan zijn ze af.

Je kunt als variatie de zaak ook omdraaien: een kind beeldt een dier uit, de anderen mogen één keer raden welk dier het is en zeggen of het vliegt of niet.

7. Visueel onderscheiden

Materiaal

- Werkblad 1 (welke vlinders zijn hetzelfde)
- Werkblad 2 (groter en kleiner)
- Kleurpotloden

Uitvoering

Ter inleiding bespreek je plenair de vraag: "Wat zijn verschillen?" Probeer aan de hand van de kinderen in de klas (geen enkel kind is hetzelfde), duidelijk te maken dat er verschillen zijn. Je kunt natuurlijk ook plaatjes van vlinders nemen en daarover praten.

Na de inleiding schakel je over op de vlinders op het werkblad (1). De kinderen gaan de vlinders die hetzelfde zijn dezelfde kleur geven, bijvoorbeeld rood. Daarna mag natuurlijk het blad verder ingekleurd worden, maar niet meer met rood.

Bij de grote en kleine vlinders (werkblad 2) is het belangrijk dat duidelijk is welke kleur voor welke vlinder is. Je kunt het beste voor iedere vlinder een nieuwe opdracht geven, b.v.: "Kleur de kleinste vlinder geel." Als dat gebeurd is, geef je de volgende opdracht.

8. Voorbereidend rekenen met vlinders

Materiaal

- Zelf te maken vlinders van karton: minimaal 3 x 3, in drie kleuren en van elke kleur drie verschillende vlinders. Gebruik bijvoorbeeld werkblad 3; vergroot het werkblad naar A3-formaat, plak de vlinders eventueel op stevig karton en kleur dan dezelfde vlinders in verschillende kleuren
- Hoepel (op de grond leggen als bloem)

Uitvoering

De hoepel ligt als bloem op de grond. Je legt een aantal vlinders in de hoepel (die zitten op de bloem) en een aantal erom heen op de grond (deze vliegen). Vervolgens stel je steeds vragen, bijvoorbeeld:

- hoeveel vlinders vliegen er?
- hoeveel zitten er op de bloem?
- hoeveel gele vlinders zie je?
- welke kleuren zie je?
- leg de vlinders van dezelfde vorm bij elkaar

Of: je legt drie vlinders achter elkaar op de bloem:

- wie weet nog welke vlinder het eerste is gaan zitten?
- en daarna, en als laatste?

Je kunt deze oefening voor oudere kinderen zelf uitbreiden door meer kleuren en soorten vlinders te maken.

9. Rangschikken van de levenscyclus

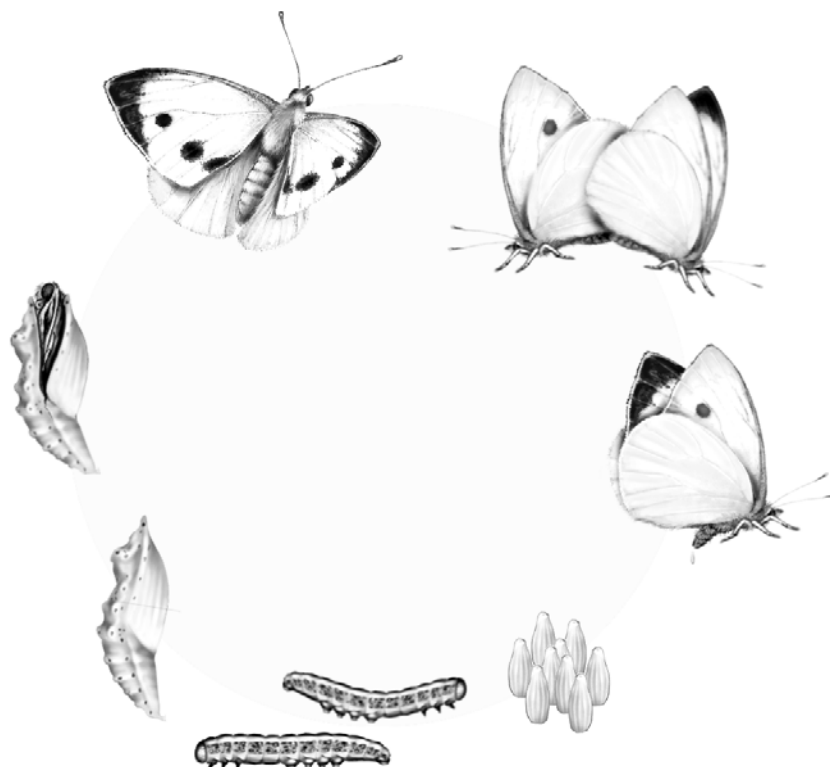
Materiaal

- Werkblad 4
- Schaar
- Lijm
- Kleurpotloden of stiften
- Kartonnen strook (ondergrond)
- Voorlees- of prentenboek
- Ev. liedje of opzegversje waarin levenscyclus voorkomt

Uitvoering

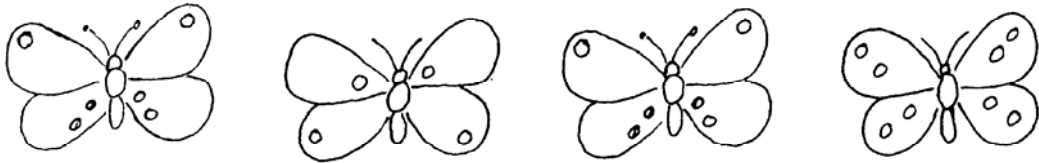
Je kiest een verhaal of prentenboek, waarin de cyclus van ei - rups - pop - vlinder duidelijk naar voren komt. Je kunt ook een van de liedjes of opzegversjes uit dit lespakket nog eens met ze doornemen.

De kinderen knippen vervolgens van werkblad 4 de plaatjes uit en plakken deze van links naar rechts in de juiste volgorde op een strook karton. Laat de kinderen onder woorden brengen waarom ze deze volgorde hebben gekozen en eventueel waarvan ze dat weten. Daarna mogen ze het geheel kleuren.

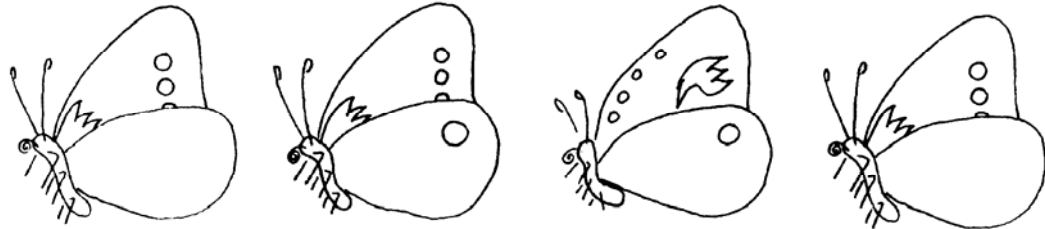

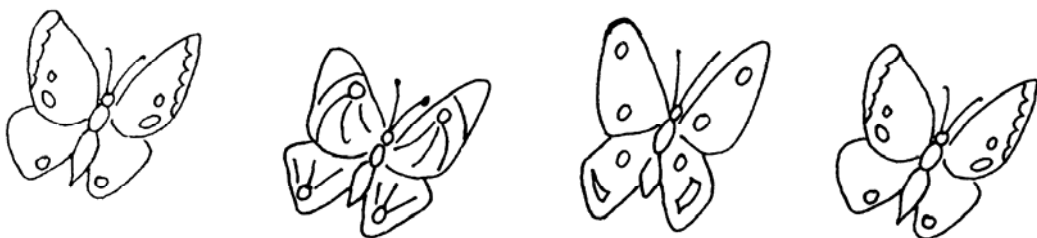
Welke vlinders zijn hetzelfde?

Kleur de vlinders die hetzelfde zijn

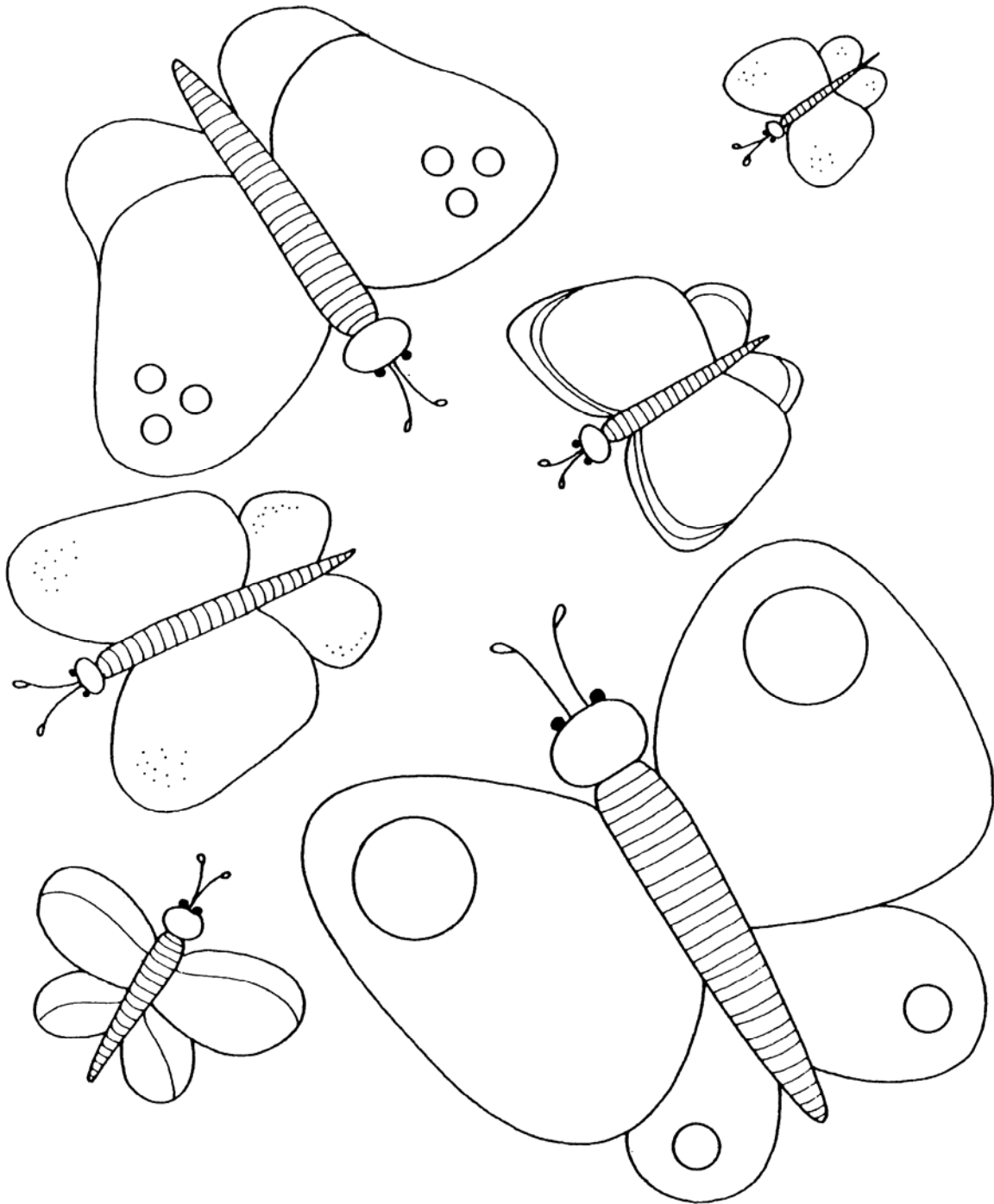

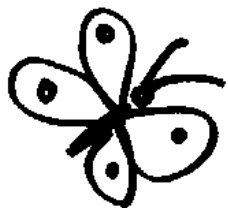
Daarna mag je alles kleuren

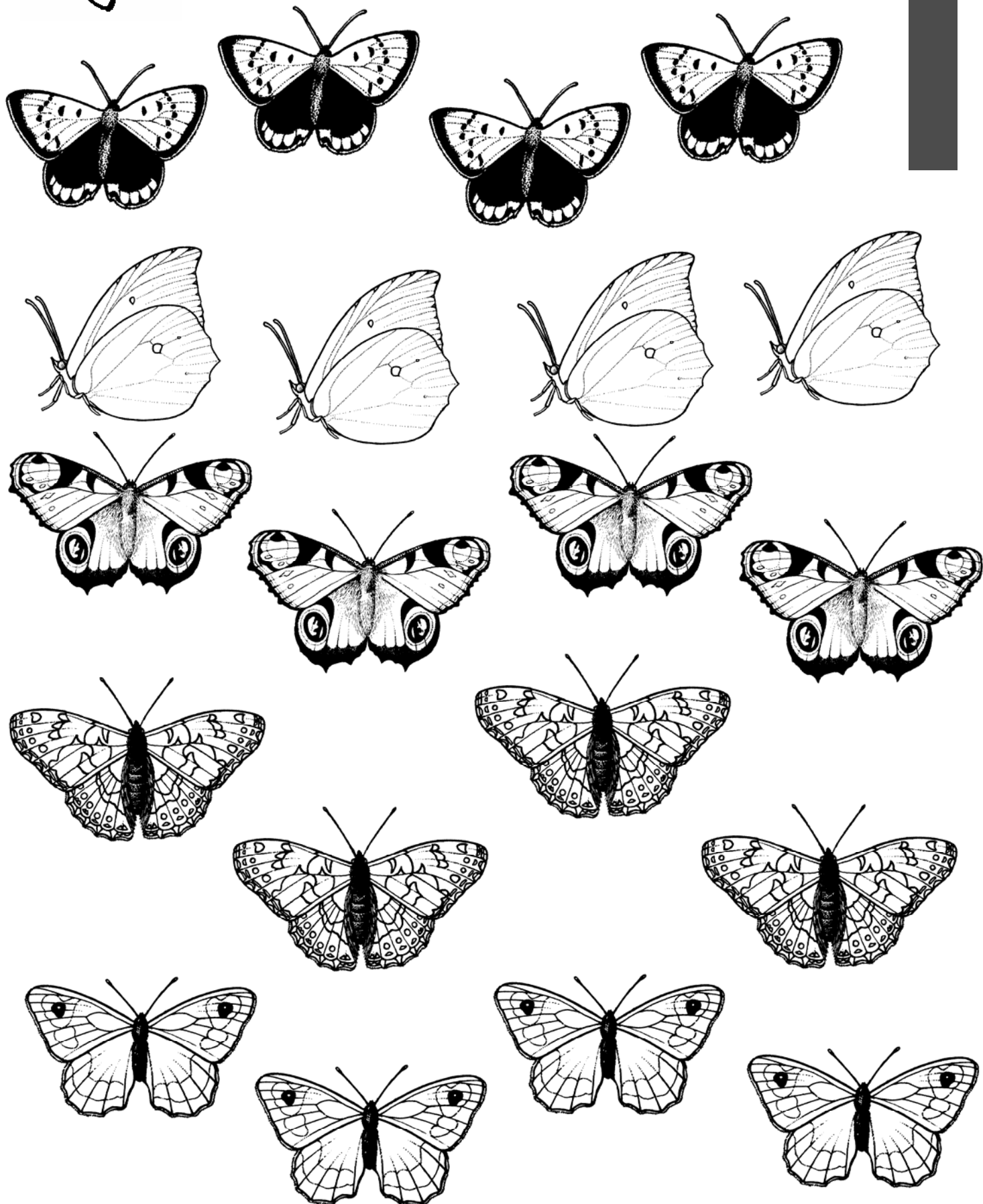
Groter en kleiner

Vorbereidend rekenen

Levenscyclus

Knip de rondjes uit; plak ze in de goede volgorde. Daarna mogen ze gekleurd worden

